

۲۰۶۷۶۸

پژوهش‌های حقوقی در

انحلال قراردادهای خیارى

تألف:

دکتر حیدر باقرى اصل

استاد گروه حقوق، دانشگاه تبریز

مجمع علمى و فرهنگى مجد

سرشناسه	: باقری اصل، حیدر،
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	: پژوهش‌های حقوقی در انحلال قراردادهای خیاری / تألیف حیدر باقری اصل.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۳۵۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۶۸-۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: اختیارات (فقه)
موضوع	: * (Options (Finance) (Islamic law)
موضوع	: نقض قرارداد (فقه)
موضوع	: (Breach of contract (Islamic law
موضوع	: نقض قرارداد -- ایران
موضوع	: Breach of contract -- Iran
رده بنس کنگره	: BP ۱۹۰/۲
رده بندی	: ۲۹۷/۳۷۲
شماره کتابخانه ملی	: ۵۷۸۱۳۵۳

هرگونه تکثیر کامل یا قسمتی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
در صورت تصدیق به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

پژوهش‌ها، حروفی در انحلال قراردادهای خیاری

تألیف: حیدر باقری اصل

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۸ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و منحصراً «مجد» است.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۵-۱۶۸-۰۰

BN: 978-622-225-168-0

دفتر مرکزی مجد:

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۱۲۰۷۸ - ۶۶۴۶۳۳۸۶

فروشگاه: تقاطع خیابان منیری جاوید و شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۹

تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲

www.majdlaw.com

E-mail: info@majdlaw.com

کانال رسمی انتشارات مجد در تلگرام: @majdlaw

فهرست مطالب

۱۵.....	پیش‌گفتار
۱۷.....	فصل نخست: مقایسه انحلال قراردادهای با خیار و نهادهای مشابه
۱۸.....	۱. طرح مسئله
۱۹.....	۲. فسخ و ماهیت آن در معاملات
۲۱.....	۳. تفاوت و تشابه فسخ، تفاسخ و انفساخ
۲۱.....	۴. رجوع و ماهیت آن در معاملات
۲۳.....	۵. خیار و ماهیت آن در معاملات
۲۴.....	۶. جواز و ماهیت آن در معاملات
۲۶.....	۱.۶. معنای جواز ذاتی در عقود
۲۷.....	۲.۶. معنای جواز حکمی در عقود
۲۸.....	۳.۶. معنای جواز خاص در عقود
۲۹.....	۴.۶. جواز به معنای جواز شرعی
۳۰.....	۵.۶. جواز به معنای خیار در عقود
۳۳.....	۷. تشابه و تفاوت خیار با فسخ، جواز و رجوع
۳۵.....	۸. نتیجه
۳۹.....	فصل دوم: احکام اختصاصی حق انصراف قانون تجارت الکترونیکی ایران
۳۹.....	۱. طرح مسئله
۴۱.....	۲. نهاد ویژه معاملات الکترونیکی
۴۱.....	۳. معنای معامله در قانون تجارت الکترونیکی
۴۳.....	۴. معنای معامله از راه دور در قانون تجارت الکترونیکی
۴۴.....	۵. حداقل زمان حق انصراف
۴۵.....	۶. آغاز حق انصراف
۴۶.....	۷. مورد حق انصراف
۴۷.....	۸. امره بودن حکم حق انصراف
۵۱.....	۹. نسبیت حق انصراف
۵۴.....	۱۰. تفکیک جریان حق انصراف در بخش‌های یک معامله
۵۴.....	۱۱. عدم توقف حق انصراف به دلیل خاص
۵۵.....	۱۲. حق مخصوص مصرف‌کننده
۵۵.....	۱۳. مبنای حق انصراف
۵۷.....	۱۴. نتیجه

فصل سوم: فسخ بیع مجازی در حقوق ایران..... ۵۹

۱. طرح مسئله..... ۵۹
۲. خیار مجلس..... ۶۲
۳. خیار حیوان..... ۶۳
۴. شرط خیار..... ۶۵
۵. خیار ما یفسد لیومه..... ۷۰
۶. خیار تأخیر ثمن..... ۷۲
۷. خیار رؤیت و تخلف از وصف..... ۷۴
۸. خیار غبن..... ۷۶
۹. خیار ینب..... ۷۷
۱۰. خیار تدلیس..... ۸۰
۱۱. خیار ضمانت و تناس صقّه..... ۸۳
۱۲. نتیجه..... ۸۴

فصل چهارم: بررسی و تحلیل ماهیت خیارات..... ۸۵

۱. طرح مسئله..... ۸۵
۲. نظریه نخست: ملک بودن خیار..... ۸۶
 - ۱.۲. تعریف خیار به ملک..... ۸۶
 - ۲.۲. ماهیت ملک خیار..... ۸۸
 - ۱.۲.۲. طرح و تحلیل نظریه های ملک..... ۸۸
 - ۱.۲.۲.۱. نظریه اختصاص..... ۸۸
 - ۲.۱.۲.۲. نظریه حکم شرعی..... ۸۹
 - ۳.۱.۲.۲. نظریه انتزاع..... ۸۹
 - ۴.۱.۲.۲. نظریه سلطه اعتبار عقلایی..... ۹۰
 - ۵.۱.۲.۲. نظریه مقوله اضافه..... ۹۱
 - ۲.۲.۲. ارزیابی و نقد نظریه ها..... ۹۲
۳. نظریه دوم: حق بودن خیار..... ۹۲
 - ۱.۳. تعریف خیار به حق و ادله آن..... ۹۳
 - ۱.۱.۳. قابل اسقاط بودن خیار..... ۹۳
 - ۲.۱.۳. قابل ارث بودن خیار..... ۹۴
 - ۲.۲.۳. ارزیابی ادله یادشده..... ۹۵
 - ۳.۳. ماهیت حق خیار چیست؟..... ۹۶
 - ۱.۳.۳. طرح نظریه های حق بودن خیار..... ۹۶

۹۶.....	۱.۱.۳.۳ نظریه انتزاع.....
۹۷.....	۲.۱.۳.۳ نظریه ملکیت نارس.....
۹۷.....	۳.۱.۳.۳ نظریه سلطنت عام.....
۹۸.....	۴.۱.۳.۳ نظریه اختصاص.....
۹۹.....	۵.۱.۳.۳ نظریه اضافه بیانی.....
۱۰۰.....	۲.۳.۳ ارزیابی و نقد نظریه های حق بودن خیار.....
۱۰۰.....	نظریه سوم: حکم بودن خیار.....
۱۰۰.....	۱.۴. تریف خیار به حکم و دلیل آن.....
۱۰۱.....	۲.۴. ملکیت حکم بودن خیار.....
۱۰۲.....	۵. نظریه چهارم: نظریه تحقیق در ماهیت خیار.....
۱۰۵.....	۶. نتیجه.....
۱۰۹.....	فصل پنجم: بررسی ریان خیار در عقود جایز
۱۰۹.....	۱. طرح مسئله.....
۱۱۱.....	۲. ادله نظریه رد جریان خیار در عقود جایز و ارزیابی آنها.....
۱۱۱.....	۱.۲. اجماع فقیهان.....
۱۱۲.....	۲.۲. نقد و ارزیابی دلیل اجماع.....
۱۱۳.....	۳.۲. منافات ماهیت عقود جایز با جریان خیار.....
۱۱۳.....	۴.۲. نقد و ارزیابی منافات ماهیت عقود جایز با جریان خیار.....
۱۱۴.....	۱.۴.۲. توجیه اول فرمایش شیخ طوسی از سوی جمیع انصاری.....
۱۱۵.....	۲.۴.۲. توجیه دوم فرمایش شیخ طوسی از سوی ثانی.....
۱۱۶.....	۵.۲. خلاف اصل بودن جریان خیار در عقود جایز.....
۱۱۶.....	۶.۲. نقد و ارزیابی دلیل خلاف اصل یادشده.....
۱۱۷.....	۳. ادله نظریه پذیرش خیار در عقود جایز و ارزیابی آنها.....
۱۱۷.....	۱.۳. ادله عمومی صحت جعل شرط.....
۱۲۰.....	۲.۳. اجماع فقیهان در اختصاص خیار مجلس به بیع.....
۱۲۱.....	۳.۳. نقد و بررسی دلیل یادشده.....
۱۲۴.....	۴.۳. عدم قول به فصل و اجماع مرکب.....
۱۲۵.....	۴. نتیجه.....
۱۲۷.....	فصل ششم: واکاوی ادله نظریه های صحت و بطلان عقد بیع در تأخیر ثمن
۱۲۷.....	۱. طرح مسئله.....
۱۲۹.....	۲. نظریه بطلان عقد بیع در صورت تأخیر ثمن و دلیل آن.....
۱۲۹.....	۱.۲. ادله نظریه بطلان عقد بیع در صورت تأخیر ثمن.....

۱۳۱.....	۲.۲. نقد و ارزیابی ادله نظریه بطلان عقد بیع در صورت تأخیر ثمن
۱۳۳.....	۳. نظریه صحت بیع در صورت تأخیر ثمن و ادله آن
۱۳۳.....	۱.۳. اجماع
۱۳۵.....	۲.۳. نفی ضرر
۱۳۷.....	۳.۳. استصحاب
۱۳۸.....	۴.۳. ضمان بایع از تلف مبیع
۱۴۴.....	۴. نتیجه

فصل هفتم: بررسی عدم سقوط خیار با تلف عین

۱۴۷.....	۱. طرح مسئله
۱۴۷.....	۲. فاعل بودن عدم سقوط خیار با تلف عین
۱۴۸.....	۳. مفاد قاعده
۱۴۹.....	۱.۳. معنی تلف در قاعده
۱۵۱.....	۲.۳. معنای خیار قاعده
۱۵۳.....	۳.۳. معنای عین در قاعده
۱۵۵.....	۴. قلمرو قاعده
۱۵۵.....	۱.۴. قلمرو قاعده در تلف
۱۵۵.....	۲.۴. قلمرو قاعده در خیار
۱۵۸.....	۳.۴. قلمرو قاعده در ثمن
۱۶۰.....	۵. شرایط تحقق قاعده
۱۶۱.....	۶. ادله و مستندات قاعده
۱۶۱.....	۱.۶. استصحاب
۱۶۲.....	۲.۶. روایات
۱۶۴.....	۳.۶. مقتضای عمومات ادله خیار
۱۶۶.....	۷. آثار قاعده
۱۶۷.....	۸. نتیجه

فصل هشتم: تأثیر نوع ولایت وراث بر نحوه استحقاق و اعمال ارث خیار

۱۶۹.....	۱. طرح مسئله
۱۷۱.....	۲. نظریه‌های نحوه استحقاق و اعمال ارث خیار
۱۷۱.....	۱.۲. طرح نظریه استحقاق و نحوه اعمال هر وارث یک خیار مستقل از کل ارث و
۱۷۲.....	ارزیابی آن
۱۷۲.....	۱.۱.۲. طرح نظریه استحقاق هر وارث یک خیار مستقل از کل ارث
۱۷۲.....	۲.۱.۲. نحوه اعمال هر وارث یک خیار مستقل از کل ارث

۳.۱.۲. ارزیابی نظریه استحقاق و نحوه اعمال هر وارث یک خیار مستقل از کل	۱۷۳
ارث	۱۷۳
۲.۲. نظریه استحقاق و نحوه اعمال هر وارث یک خیار مستقل در سهم خود و	۱۷۵
ارزیابی آن	۱۷۵
۱.۲.۳. طرح نظریه استحقاق هر وارث یک خیار مستقل در سهم خود	۱۷۶
۲.۲.۳. نحوه اعمال هر وارث یک خیار مستقل در سهم خود	۱۷۶
۳.۲.۳. ارزیابی نظریه استحقاق و نحوه اعمال هر وارث یک خیار مستقل در سهم خود	۱۷۶
نظریه استحقاق و نحوه اعمال مجموع ورثه برای مجموع خیار و ارزیابی آن	۱۷۷
طرح نظریه استحقاق مجموع ورثه برای مجموع خیار	۱۷۷
نحوه اعمال مجموع ورثه برای مجموع خیار	۱۷۸
ارزیابی نظریه استحقاق و اعمال مجموع ورثه برای مجموع خیار	۱۷۸
نظریه سهم السخ بر مجیز و نقد آن	۱۸۱
نظریه سهم مجیز بر فاسخ و نقد آن	۱۸۲
۳. راه حل تحقیق در نحوه استحقاق اعمال ارث خیار	۱۸۳
۴. نتیجه	۱۸۷
فصل نهم: بررسی ارث خیار زوجه از معاصرات زوج	۱۸۹
۱. طرح مسئله	۱۹۰
۲. تعیین محل و مبنای نزاع فقیهان در مسئله	۱۹۳
۳. حکم ارث زوجه فرزندان و بی فرزندان	۱۹۳
۴. نقد و ارزیابی قول مشهور و غیر مشهور در مسئله	۱۹۵
۵. حکم ارث زوجه در اموال منقول و غیر منقول	۱۹۶
۶. نقد و ارزیابی نظر سوم	۱۹۷
۷. طرح و توجیه روایت ابن ابی یعفور	۱۹۸
۸. ماهیت حکم استثنای ارث زوجه فرزندان نسبت به اعیان	۱۹۸
۹. ارزیابی اختلاف فقیهان در ارث زوجه از قیمت اموال منقول	۲۰۰
۱۰. حکم ارث خیار از معاملات زوج	۲۰۲
۱۱. نظریه تحقیق در ارث زوجه از خیار معاملات زوج و دلیل آن	۲۰۴
۱۲. قلمرو نزاع فقیهان در ارث خیار برای زوجه از معاملات زوج	۲۰۶
۱۳. نتیجه	۲۰۸
فصل دهم: بررسی و نقد قلمرو ادله فقهی ارث خیار	۲۱۱
۱. طرح مسئله	۲۱۱

۲۱۳.....	۲. ادلهٔ ارث خیار.....
۲۱۳.....	۱.۲. اجماع.....
۲۱۳.....	۱.۱.۲. طرح دلیل اجماع.....
۲۱۴.....	۲.۱.۲. نقد و ارزیابی دلیل اجماع.....
۲۱۵.....	۲.۲. تمسک به عموم آیات ارث برای اثبات ارث خیار و ارزیابی آن.....
۲۱۵.....	۱.۲.۲. طرح آیات ارث.....
۲۱۷.....	۲.۲.۲. نحوهٔ استدلال به آیات ارث برای اثبات ارث خیار.....
۲۱۷.....	۳.۲.۲. نقد و ارزیابی نحوهٔ استدلال به آیات ارث در اثبات ارث خیار.....
۲۱۸.....	۳. تمسک به عموم روایات ارث برای اثبات ارث خیار و ارزیابی آن.....
۲۱۸.....	۱.۳.۲. طرح روایات ارث خیار.....
۲۱۹.....	۲.۳.۲. نحوهٔ استدلال به روایات ارث برای اثبات ارث خیار.....
۲۲۰.....	۳.۳.۱. نقد و ارزیابی تمسک به روایات ارث برای اثبات ارث خیار.....
۲۲۱.....	۴.۲. تمسک به مقتضای اصل در اثبات ارث خیار و ارزیابی آن.....
۲۲۱.....	۱.۴.۲. مزایا و معایب و نحوهٔ استدلال به آن برای اثبات ارث خیار.....
۲۲۲.....	۲.۴.۲. ارزیابی تمسک به مقتضای اصل در اثبات ارث خیار.....
۲۲۴.....	۳. نظریهٔ تحقیق در ارث خیار و اثبات آن.....
۲۲۵.....	۱.۳. حق بودن خیار.....
۲۲۵.....	۲.۳. قابل انتقال بودن خیار.....
۲۲۷.....	۳.۳. قابل ارث بودن خیار.....
۲۲۹.....	۴.۳. قلمرو ارث خیار.....
۲۳۰.....	۴. نتیجه.....

فصل یازدهم: ماهیت حق انصراف در قانون تجارت الکترونیک (مطالعهٔ تطبیقی با

کنوانسیون استفاده از ارتباطات الکترونیکی در قراردادهای بین‌المللی)..... ۲۳۳

۱. طرح مسئله..... ۲۳۴

۲. ماهیت حق انصراف در قانون تجارت الکترونیک و کنوانسیون..... ۲۳۵

۳. معنای حکم بودن ماهیت حق انصراف در نظریه‌های وضعی، انتزاعی، تفصیلی و

مختار..... ۲۴۰

۱.۳. معنای حکم بودن ماهیت حق انصراف در نظریهٔ وضعی..... ۲۴۰

۲.۳. معنای حکم بودن ماهیت حق انصراف در نظریهٔ انتزاعی..... ۲۴۱

۳.۳. معنای حکم بودن ماهیت حق انصراف در نظریهٔ تفصیلی..... ۲۴۲

۴.۳. معنای حکم بودن ماهیت حق انصراف در نظریهٔ مختار..... ۲۴۴

۲۴۵.....	۴. معنای حق بودن ماهیت حق انصراف در نظریه‌های اصل اختصاص ملک، سلطنت، اضافه‌ی بیانی و انتزاع
۲۴۶.....	۱.۴. معنای حق بودن ماهیت حق انصراف در نظریه اختصاص
۲۴۷.....	۲.۴. معنای حق بودن ماهیت حق انصراف در نظریه سلطنت
۲۴۹.....	۳.۴. معنای حق بودن ماهیت حق انصراف در نظریه اضافه‌ی بیانی
۲۵۰.....	۴.۴. معنای حق بودن ماهیت حق انصراف در نظریه انتزاع
۲۵۲.....	۵. نتیجه
۲۵۵.....	فصل دوازدهم: آزادی اراده در قرارداد شرط فسخ در نکاح
۲۵۵.....	۱. طرح مسئله
۲۵۸.....	۲. طرح نظریه صحت جعل شرط فسخ در نکاح
۲۵۹.....	۳. ادله نظریه صحت جعل شرط فسخ در نکاح
۲۵۹.....	۱.۳. استدلال بر "ترام" شرط فسخ ناشی از لزوم وفای به عموم عقود
۲۶۰.....	۲.۳. جواز جعل هر شرط غیر مخالف کتاب و سنت در عقود
۲۶۲.....	۳.۳. امکان وجود ضرر و عذر در نکاح خیار
۲۶۲.....	۴. طرح ایرادات نظریه تحقیق و بررسی آن ادبی آنها
۲۶۲.....	۱.۴. غیر معاوضی بودن نکاح و ارزیابی آن
۲۶۳.....	۲.۴. بطلان شرط فسخ در هرگونه عبادت ارزیابی آن
۲۶۶.....	۳.۴. وجود تروی تام در نکاح و ارزیابی آن
۲۶۶.....	۴.۴. جلوگیری از رسیدن ضرر بر زوج و نقد آن
۲۶۷.....	۵.۴. جلوگیری از سست شدن بنیان خانواده و نقد آن
۲۶۷.....	۶.۴. امکان فسخ نکاح با طلاق و نقد آن
۲۶۸.....	۷.۴. ملازمه بین اقاله و خیار و نقد آن
۲۶۸.....	۸.۴. انصراف ادله خیار از نکاح و نقد آن
۲۶۹.....	۹.۴. اقامه اجماع بر بطلان شرط فسخ در نکاح و نقد آن
۲۷۲.....	۱۰.۴. استثنای نکاح از صحت شرط فسخ در عقود و نقد آن
۲۷۳.....	۱۱.۴. تنافی شرط فسخ با امره بودن لزوم نکاح و نقد آن
۲۷۴.....	۱۲.۴. استناد به خلاف مقتضای عقد در شرط فسخ بر نکاح و نقد آن
۲۷۴.....	۵. نتیجه
۲۷۷.....	فصل سیزدهم: شرط خیار در قرارداد کفالت
۲۷۸.....	۱. طرح مسئله
۲۷۹.....	۲. سوال اصلی تحقیق
۲۷۹.....	۳. سوالات فرعی تحقیق

۴. نظریه های موجود در مسئله ۲۷۹
۵. طرح نظریه بطلان شرط و عقد ۲۸۰
۶. طرح ادله نظریه بطلان شرط و عقد و ارزیابی آن ها ۲۸۰
- ۱.۶. تشبیه کفالت به بیع صرف و سلم در اشتراط خیار و ارزیابی آن ۲۸۱
- ۲.۶. تشبیه بطلان عقد کفالت در شرط خیار به تعلیق بیع صرف و آن ارزیابی آن ۲۸۲
- ۳.۶. تشبیه بطلان عقد کفالت در اشتراط خیار به بطلان نذر و ارزیابی آن ۲۹۰
- ۴.۶. عدم فایده شرط خیار در عقد کفالت و ارزیابی آن ۲۹۱
- ۵.۶. قیام اجماع بر بطلان خیار در عقد کفالت و ارزیابی آن ۲۹۲
- ۶.۶. منافات داشتن اشتراط خیار با مقتضای ذات عقد کفالت و ارزیابی آن ۲۹۴
- ۷.۶. اشتغال ذمه شخص ثالث در اشتراط خیار در عقد کفالت و ارزیابی آن ۲۹۵
- ۸.۶. تفاوت عقد کفالت با سایر عقود لازم در اشتراط خیار و ارزیابی آن ۲۹۶
- ۹.۶. منافات اشتراط خیار با اقتضای لزوم عقد کفالت و ارزیابی آن ۲۹۷
۷. نظریه بطلان بطلان شرط در عقد کفالت و ارزیابی آن ۲۹۸
۸. نظریه صحت شرط در عقد کفالت ۲۹۹
۱۸. آیه وفای به عهد دال بر صحت شرط خیار در عقد کفالت ۲۹۹
۲۸. حدیث شرط دلیل صحت شرط خیار در عقد کفالت ۳۰۲
۳۸. اجماع فقیهان امامیه در مسئله دل صحت اشتراط خیار در عقد کفالت ۳۰۴
۹. نتیجه ۳۰۶
- فصل چهاردهم: بررسی صحت و بطلان قرارداد اسقاط خیار ما لم یجب** ۳۰۷
۱. طرح مسئله ۳۰۸
۲. تقسیم و تقریر محل نزاع فقیهان در مسئله تحقیق ۳۰۹
۳. نقش سبب خیار در قرارداد اسقاط خیار ما لم یجب و راه حل فقهاء در آن ۳۱۱
۴. تعلیقی بودن قرارداد اسقاط خیار ما لم یجب و راه حل فقیهان در آن ۳۱۵
۵. غرری بودن قرارداد اسقاط خیار ما لم یجب و راه حل فقیهان در آن ۳۱۶
۶. محالیت قرارداد اسقاط خیار ما لم یجب و راه حل فقیهان در آن ۳۱۷
۷. مخالفت اجماع با صحت قرارداد اسقاط خیار ما لم یجب و اشکالات آن ۳۱۹
۸. مشکل تراضی بر اسقاط خیار ما لم یجب با روش اسقاط خیار پیش از عقد و راه حل آن ۳۱۹
۹. راه حل تحقیق در تصحیح قرارداد اسقاط خیار ما لم یجب ۳۲۳
۱۰. نتیجه ۳۲۴

فصل پانزدهم: نقش ماهیت ایقاع در تبیین صحت و بطلان قرارداد شرط خیار در

ایقاعات	۳۲۷
۱. طرح مسئله	۳۲۸
۲. نقش قید اراده شخص واحد در ماهیت ایقاعات و پاسخ سؤال‌های تحقیق	۳۳۰
۳. نقش اخذ قید فعل در ماهیت ایقاع و نقد آن	۳۳۱
۴. نقش اخذ قید ایجاد در ماهیت ایقاع و نقد آن	۳۳۱
۵. نقش اخذ قید تزلزل در ماهیت ایقاعات و پاسخ سؤال‌های تحقیق	۳۳۲
۶. نقش اخذ قید ثبات در ماهیت ایقاعات و پاسخ سؤال‌های تحقیق	۳۳۲
۷. نظریه تنقیح در ماهیت ایقاع و پاسخ سؤال‌های تحقیق	۳۳۳
۸. نقش تفکیک ایقاع از عقد در نظریه تحقیق	۳۴۲
۹. نقش تفکر خیار در جمع در نظریه تحقیق	۳۴۲
۱۰. نتیجه	۳۴۴
فهرست منابع	۳۴۷

پیش گفتار

یکی از حقوق قراردادهای، به انحلال آن‌ها، مربوط است. انحلال هر قراردادی با نهادهای مختلفی انجام می‌شود. این نهادهای مختلف عبارت‌اند: فسخ، رجوع، خیار، تفاسخ و انفساخ. نهاد اخیر به معنای انحلال خودبه‌خود یا قهری قرارداد است؛ ولیکن نهادهای پیشین تابع اراده طرفین هستند و به معنای انحلال قرارداد با اعمال اراده طرفین قرارداد و یا حتی از آنان؛ و حتی شخص ثالث در موارد خاص است.

این نوشتار نهادهای فسخ، انحلال قراردادهای خیار می‌پردازد و آن هم تنها به آن بخش از حقوق انحلال قراردادهای خیار می‌پردازد که قانون‌گذار ایران، تمام مقصود خودش را در حوزه نوشتار به درستی بیان نکرده است و خلأ علمی در این موارد، وجود دارد، به‌طوری که گاهی ابهام، گاهی اجمال، گاهی تعارض و گاهی حتی فقدان قانون در حقوق قراردادهای خیار در حوزه نوشتار، مشاهده می‌شود و حتی گاهی تعارض مبنایی در ماده مربوطه بین حقوق موضوعه و حقوق اساسی وجود دارد و راه‌پویان حقوق ایران، اعم از محققان، حقوق‌دانان، قضات و وکلای دادگستری باید مطابق اصل ۱۶۷ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده سوم قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی به منابع معتبر اسلامی مراجعه نموده و در حل مسئله، تحصیل و رایه نمایند. نوشتار حاضر این تکلیف اصل و ماده مزبور را در حوزه تحقیق خود به انجام رسانده است تا هنگام تصدی شخص به تحقیق، تدریس، قضاوت، وکالت، مطالعه در حقوق قراردادهای خیار در حوزه نوشتار، آگاهانه‌تر، اتخاذ تصمیم نماید. از این راه اهداف تهیه و رایه نوشتار حاضر به جامعه مخاطب، عبارت‌اند:

۱. تعیین مبنای وضع قوانین حوزه نوشتار و در پی آن، تفسیر درست این گونه مواد با استناد به منابع معتبر اسلامی؛
۲. رفع ابهام، اجمال یا تعارض در موارد وجود ابهام، اجمال یا تعارض در قوانین ناظر بر حوزه نوشتار با مراجعه به منابع معتبر اسلامی و تحصیل حکم مسئله در این گونه موارد؛
۳. تعیین تکلیف قانونی در موارد فقدان قانون با مراجعه به منابع معتبر اسلامی و تحصیل حکم مسئله در این گونه موارد؛
۴. رایه راه حل موارد تعارض بین حقوق موضوعه و اسلامی با مراجعه به منابع معتبر اسلامی و تحصیل حکم مسئله در این گونه موارد؛

۵. رایۀ پیشنهادت برخواسته از تحقیق برای تفسیر مواد قانونی در موارد ابهام، اجمال یا تعارض مواد قانونی؛

۶. رایۀ پیشنهادت برخواسته از تحقیق برای اصلاح مادۀ مواجه با اشکال و یا تصویب مادۀ قانونی مناسب در موارد فقدان قانون با مراجعه به منابع معتبر اسلامی و تحصیل حکم مسئله آن.

هرچند همه ۱۵ فصل این نوشتار در قراردادهای خیاری از پژوهش‌های لازم در سطح علمی و پژوهشی برخوردارند.^۱ به این مناسبت نیز عنوان کتاب به «پژوهش‌های حقوقی در انحلال قراردادهای خیاری» نامیده شده است تا مخاطبان نوشتار را به‌سهولت با محتوای علمی کتاب، آشنا نماید، ولی باید اذعان نمود که این متن - نیز مانند هر نوشته بشری - از اشکال خالی نیست و به راهنمایی‌های مفید همکاران محترم، نیاز دارد و دریافت اثرات آن‌ها را برای پررنگ شدن متن از طریق ایمیل: bagherian1@torizu.ac.ir ارج می‌نهد و یقین دارد که پیشنهادات و راهنمایی‌های سودمند اساتید گرامی، سرر اصلاحات بعدی متن حاضر را برای تحقق اهداف خود هموارتر خواهد کرد.

در اینجا بر خود لازم می‌دانم که از فرهیخته ارجمند آقای دکتر سیدعباس حسینی نیک، مدیر محترم انتشارات وزیری مجد، کاتبان زحمتکش آن تشکر نمایم و عمری با برکت و توام با عزت برای همه آنان از دین ایزد منان مسئلت کنم.

تبریز تیر ۱۳۹۸ هجری شمسی

استاد گروه حقوق دانشگاه تبریز

حیدر باقری اصل

۱. بخش عمده محتوای نوشتار - علاوه بر پایگاه اختصاصی مجلات معتبر و دارای درجه علمی و پژوهشی مربوط - در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)، پایگاه استنادی مجلات تخصص نور (نورمگز)، پایگاه استنادی پرتال جامع علوم انسانی و پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی نمایه شده است. از این رو، یکی از ویژگی‌های نوشتار حاضر، آن است که محتوای نوشتار به نظر مثبت و تأیید داوران مجلات، منوط بوده است و حتی گاهی مقاله‌ای بین مؤلف با دیگران محققان، مشترک بوده و در محل مناسب به آن نیز، تصریح شده است. به این ترتیب، محتوای نوشتار از نظرات شخصی مؤلف، فراتر رفته و مورد تأیید داوران مجله مربوط نیز قرار گرفته و از علمیت بیشتری بهره‌مند شده است.